

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik V.

Vse za vero dom oveser je

Štev. 11.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 10. aprila 1897.

Vredništvo in vpravnštvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Ne frankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. O glase in naznanila sprejema vpravnštvo po pogodbi.

Velika noč.

Razbito je kraljestvo zime.

Vesela pomlad se je vrnila; povsod se vidi njeno snovanje in gibanje: travniki, polje, livade oblačijo lepe, zelene obleke, katere krasijo neštete pomladanske cvetke. Potoček je zdobil tesne, ledene sponse, šumljaje hiti v dolino in pozdravlja ob bregovih rumene ključke — znanilke pomladi. Kakor venčane neveste stoje sadna drevesa v snežno-belem krilu in gledajo v vedro, jasno nebo; lahki vetrič se igra z njihovim cvetjem. Vračajo se stare znanke — ptice, veselo zgoleč pozdravljajo rojstne svoje kraje. . . . Narava obhaja vstajenje . . .

Minilo je od tedaj vže 1863 let; zmagooslavje je praznovala sinagoga; v grobu je ležal „Nazareneec“ — na križu mu je odprl srce rimski vojak, končano zdelo se je in vničeno vse njegovo delovanje . . . A glej? težka slutnja mori duhove; vojaki varujejo s kamnom zadelan, zapečaten grob. A varhi so morali biti za pričó: zemlja se je tresla, skale so se odprle, častitljivo, zmagooslavno je Jezus vstal iz groba, premagavec groba, smrti in pekla . . . „Vstal je“ . . . Vže večkrat so se veselili zmagooslavja sovražniki, so smrtno pesem peli vstanovi Kristusovi na zemlji — sv. cerkvi . . . vže so mislili, da ni več kat. cerkve, a ko so bili sovražniki najbolj — zmage pijani — glej: „Vstal je“ . . . Jezus v svoji cerkvi . . . sovražniki pa so osramočeni propadli . . . In ko bodo še bolj viharji besneli, ko bo pogin pretil cerkvi, gotovo bo on vstal tudi tedaj — rešitelj svojega ljudstva.

Velika noč! Vsako dete pozna vesele praznike, o katerih ponavlja sv. kat. cerkev — vstajenje svojega Odrešenika . . . S tem pa kat. cerkev neče samo, da se kristjani spominjajo onega slovesnega dne, da radostno obhajajo vstajenje — ne: ona hoče, da globoko v življenje segajo njeni prazniki globoko v življenje posameznikov, družine in narodov.

Vedno prenavljanje človeške družbe je vzvišeni namen sv. cerkve, katera, kakor dobra mati vzgojuje svojo deco. Vstani, kliče posamezniku, v vsakej starosti, v vsakem stanu . . . Iz posameznih obstoji družina, katera je podlaga človeške družbe. — Zato posvečuje sv. cerkev vse ude družine, kliče hišne gospodarje, očete, matere, otroke. Saj družina je središče prospeha sv. cerkve, ognjišče blaginje narodove — družine dobre — srečen narod. Zato kat. cerkev tako varuje družine, posvečuje zakonsko vez; zato pa peklenske sile hočejo iztrgati to trdnjavo blagostanja narodov — družino iz njenih rok, in onečastiti, razrušiti to svestišče z brezbožnimi zakoni. Kakor se je to zgodilo po večini evropskih držav in tudi

na Ogerskem! Vstani krščanska družina, zavedaj se svoje vzvišene naloge in časti: obhajaj i ti svoje vstajenje.

Cerkev vzgoja pa tudi narode. Njim tudi velja vstajenje. — V krutih sponah ječijo narodi; otrresti so se hoteli krščanstva, a zašli so v sramotno robstvo — Kristusu sovražnih sil. — Loža v raznih barvah in oblikah, pod raznimi zastavami in imeni pesti narode. Tudi v naš narod se je vtihotapil tak, nasproten nam duh od sosedov, sovražnih nam narodov in našel svoje učence, kateri sami zastrupljeni na tujem — zastrupljajo po časopisih in drugače ljubljeni nam narod. — S puhlimi besedami slepil je ljudstvo in zmagoosno prediral. Izdajica — odmevalo je po vseh kotih Slovenske vsakomur, kdor se je upal protiviti temu toku. Ali liberalizem razpada; ni doživel polovice stoletja; prehitro je porabil svoje moči: za njegovo dedščino, pa se puli očeta svojega prokijujajoča še nevarniša hčerka — demokracija. Ljudstva pa so se zdramila in otresajo kruto nasilstvo. Tudi pri nas je stal še liberalizem pred kratkem kot malik, a danes mu poje mrtvaški zvonček: narod je govoril pri volitvah in ga — obsodil. Oni, kateri je nedavno psoval vzorne domoljube — izdajico naroda, izobčili vsacega, kdor ni brezpogojno trobil v njegov rog — leži zdrobljen, a zraven onečastčen, osramočen z narodnim izdajstvom. — Tebi ljubljeni narod naš velja vstajenja dan: pepelní dan ni dan več tvoj — razkrinkan, brez moči leži tvoj sovražnik, v zadnjih zdihljajih, le obupno še psujoč in pomoči proseč pri najhujših tvojih nasprotnikih. — Vstani borni narod moj, lepa zora tebi vshaja; glej možje, katerim si zaupal svojo vsodo — so izpolnili željo, katero dolgo si gojil, da še boljše kakor si mislil, imajo močno odločilno besedo v duševnem zboru — a družji jih ne razdevajoči liberalizem, ampak, Kristusova vez — krščansko načelo. Vstani tedaj, svita se boljša bodočnost. Pod tem praporem zmagaš drugo še hujše nasilje. Pod nogami leži stari sovražnik — a krepkejši, nevarniši vstaja. A tudi on izgine — Kristusovo načelo nikdar; tako pa tudi ne propade narod, kateri ostane njemu zvest.

Preteklost nam je porok — bodočnost pokaže: „Tvoj je vstajenja dan“.

Primorske razmere v državnem zboru.

Posl. dr. Gregorčič, grof Coronini in tovariši stavili so naslednji nujni predlog:

Visoka zbornica skleni: „C. kr. vlada se opozarja na nenormalne razmere na Primorskem ter pozivlje, da v državnih temeljnih zakonih zajamčene pravice državljanov v imenovani deželi povsod dovede do popolne veljave in strogo preišče, ali so

bili potrebni in umestni mnogoštevilni zapori tamošnjih prebivalcev od srede marca t. l. v političnem okraju goriskem in okolici tržaški.

Dobesedno jednako slove tudi nujni predlog dr. Laginje. Oba predloga so podpisali člani slovansko-krščanske zveze. To je začetek skupnega delovanja nove slovanske zveze glede našega najbolj perečega vprašanja na Primorskem. Pri utemeljevanju obeh predlogov razkrile se bodo marsikatero spletko. Upamo pa, da se na Primorskem ne spremene samo osebe, marveč ves zistem.

Tudi Italijani so interpelovali vlado o izgredih v Gorici, Trstu in Istri. Na izgredih so krivi seveda le Slovenci. Interpelantje tirjajo od vlade, da se izzivalci teh izgredov pokličejo na odgovornost. Da bodo od vlade tirjali, da kaznuje njih lastne brate ter nemoralne provzročitelje izgredov, tega pač nismo pričakovali od italijanskih poslancev. Nam tudi prav, da pride resnica na dan.

CHRONICA.

Est, est! — Non, non!

Vsi italijanski časniki brez izjeme, so mnenja, da je bilo slovansko ljudstvo goriske okolice za izgrede povodom volitev naščuvano in zlovoljno zapeljano od nekterih hujskačev.

Koga mislijo laška gospoda, je jasno in javno povedala „Sentinella“ v odprtem pismu na prezvišenega knezonadškofa! Duhovniki in, tako se govori po Gorici, učitelji so vsega krivi!

No, če so res duhovniki in učitelji vsega krivi, se pa res ne moremo načuditi, kako še nobenega okoličanskega duhovnika niti učitelja niso — zaprli, da, celó niti poklicali ne, da bi ga izprašali in zaslišali . . .

Ne, ne! Gospoda ljubeznjiva, pomislite samo vse od konca pa do kraja, kar se je godilo zadnje dnij in prepričali se boste, da niti duhovniki, niti učitelji, niti kdo drugi mej Slovenci ni zakrivil zadnjih sporov, marveč . . . ali bojimo se zapisati, saj nas izkušnja zadnjih dnij uči, da se vsako besedico o zadnjih zgodovinskih dogodkih, če se jo napiše v slovenskih listih, toliko časa obrača in obrača da se sledujoč zadene ob kaki tiskovni kol in zdrkne s celim listom vred v državni — koš . . . od koder ne more razburjati duhov . . . Zato pa: „Est, est! . . . Non, non . . .“

O dogodkih smo vže poročali, in res jih je zaplenilo državno pravdnštvo. Se bi lahko pisali pripombe in opazke, ki jih objaviti ne smemo. Gradiva imamo pripravljene in vrejenega za čel naš list. „Pr. L.“ je majhen, zato le še nauk, ki sledi iz vsega tega ali z drugo besedo.

Morala zadnjih dni.

V zadnjih dneh so igrali na slovenski strani glavno vlogo naši „mladeniči“.

Mladenči, mlajši rod, naša bodočnost, naše vse!

Prezrimo za sedaj morebitno nekterikov vročekrvnost in lahko izpričljivo mladeniško lahkomišljenost; mi le uprašamo Vas, okoličanska mladina: So-li res Vaši gromoviti „Živijo“, „Živijo Slovenci“, „Živijo cesar“, „Živela Avstrija“, so-li res Vam prihajali iz dna Vaše mladeniške, ognjevite duše? — O, o tem ni dvoma in razžalil bi Vas, da bi Vas resno uprašal. Iz mojega uprašanja pa se vže naprej vidi in dozira nujni da, da, stokrat da! Prav! Mi se radujemo Vaše narodne navdušenosti, mi se navdušnjemo ob Vašem avstrijskem mišljenju, da Vam vže pred mislijo o *onkrajnem* raju lašk^{ih} zapeljanih množic zadržti srce in strepeče svete nejevolje nad podlim izdajalskim duhom kričočim „Evviva Italia!“ Iz srca Vam čestitamo da ste sklenili naprej opustiti in do cela pregnati izpod slovenskih lip „tuje“, poluhišljive, „klafarske“ laške pesmi, iz svojih družb pa nad vse strašno in grozno preklinjanje v isti tujščini..., ali veselje naše bode popolno, ko boste rabili tudi svoj materni jezik le za dostojne, poštene reči, to pa: *vsikdar* in *vselej* ter *povsodi* v *vsem* občevanju.

Mladeniči! Doslej so bile mej Vami stranke in z večine zaradi — semnje. Nu, zdaj semnje ne bo in se lahko združite... Za ono stvar, za katero ste se skupno navduševali zadnje dni, za svoj materni jezik, za svojo narodnost, za isto zapuščino naših dedov delujejo in se žrtvujejo tudi naša v okolici vže ustanovljena slovenska društva! Mladeniči! Vpišite se v ta društva! Tam boste jeli spoznavati in ljubiti prekrasno slovensko in slovensko-narodno petje. Kaj se Vam ni vže večkrat vtrgal iz dna Vaše duše vzlik začudenja, kekar ste čuli kako lepo, novo in izvrstno peto narodno pesem? Dajte, vstopite v svoja pevska društva: Solkanci, Št. Andrežci, Vertobjanci, Šempeterci, Podgorci, Pevmanci itd. V kratkem času se boste pričeli prelepim materinskih pesen. Z njimi boste lahko zabavali kmalu po Veliki noči v bodočem poletju slov. sorojake okoličane in navduševali jih tudi v dejanju ter ne samo z besedo h ljubezni do domovine, h narodnemu ponosu, ki sicer nikogar ne zaničuje, ne prezira, ne smeši, ne oškoduje! pa se tudi teptati, prezirati, zasmehovati ne da! Mladeniči okoličani, glejte, to je Vaše plemenito poslanstvo!

Vaše geslo Vam torej bodi: V pevska društva! Če ga še ni v Vaši vasi, pa si je vstavovite...

Mladeniči! Če boste sedaj storili svojo narodno dolžnost, potem bomo letos lahko imeli vsako nedeljo, kakor je bil sicer semenj zdaj tu, zdaj tam, prelepo narodno veselico zdaj v Šempetru, zdaj v Št. Andrežu. V Vrtojbi, Mirnu, Solkanu, Podgori itd. zopet od kraja in morebiti tudi skupen izlet vseh okoličanskih narodnih društev na sv. Goro, ne zabeč vere, katera jedina nam more nakloniti pravice in tudi narodne... Zakaj vže nad 20 let biva zakon, po katerem so nam zajamčene naše narodne pravice, ali v rokah liberalcev, brezvercev, framasonov, rodil nam je le krivice nad krivice... Poleg narodnosti ne zabimo torej niti sv. vere! Geslo naše je in ostane: Vse za yero, dom, cesarja!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor. Z novimi poslanci je pričelo tudi novo živahno življenje v državni zbornici. Badeni je iskal večine, ki naj mu pomaga voziti državni voz po razburkanih valovih. Skilil je posebno na nemške liberalce, ter hotel zvariti večino, podobno Windischgraetzovi večini. Toda temu so se odločno uprli slovanski in nemški katoliški poslanci. Liberalni člani ministerstva pa so odločno zahtevali, da se prihodnji večini privzamejo tudi nemški liberalci. Zato je Badeni s celim ministerstvom odstopil. Pre-

svitli cesar pa njegove odstavke ni vsprejel, ter celemu ministerstvu izrekel svoje popolno zaupanje. Mej tem pa, ko je Badeni jevo ministerstvo odstopilo, posvetovali so se Mladočehi, Poljaki, nemški katoličani in krščansko narodna zveza ter sestavili večino, da preprečijo vsak vpliv nemških liberalcev. Ko je Badeni zopet s zaupnico vladarjevo nastopil v državnem zboru, predstavila se mu je slovansko-konservativna večina, s katero mora hote ali ne hote računati, da vleče nadalje vladni voz. Tako se je zopet oživil nekdanji železni obroč. Sosebno pa nas Primorske Slovence vešeli, da slovanska krščansko-narodna zveza ne vstopi brezpogojno v večino, z ozirom na primorske razmere. V zbornici stavljenih je vže 46 nujnih predlogov in neštivilno interpelacij. Ognja tedaj poslancem ne manjka, da bi le sad ne izostal.

Predsednikom poslaniške zbornice je bil izvoljen katoliški Nemeč dr. Kathrein. Prvim podpredsednikom Poljak vit. Abrahama vicz, drugim Čeh dr. Kramař. Vstanovi se najbrže še mesto tretjega podpredsednika, ki pripade krščanskim socialistom.

Dunajski župan Strobach je odstopil, v četrtek je bil županom izvoljen ljubljeneč dunajskega krščanskega ljudstva dr. Lueger. Sedaj je gotovo, da ga potrdi cesar.

Jezikovna naredba za Češko in Moravsko se je objavila v uradnem in tudi raznih drugih listih, in ki je z večerajšnjim dnem stopila v veljavo, je nepisno razburila vse nemške in nemčurske kroge, akoravno se jim ne godi s tem niti najmanjša krivica. Najbolj trn v peti jim je, § 7 naredbe glede rabe deželnih jezikov pri oblastvih v kraljestvu češkem. Glasi se nastopno: „Pri v § 1 označenih oblastvih (to so namreč sodne in državno-pravne oblasti, dalje oblasti, ki so podrejena notranjemu, finančnemu, trgovskemu in poljedelskemu ministerstvu) se mora rabiti jezik, v katerem se vložijo ustmena ali pismena vloga pri vseh, rešitve ali odločitve te zadeve tičočih se poslovanjih. Posebno se morajo pri sodiščih staviti predlogi in se vršiti senatska posvetovanja v tem jeziku. Pri poslovanjih, ki se niso uvedla na zahtevo strank, se uporablja lahko eden obeh ali pa tudi oba deželna jezika. Ako je v svrhu rešitve v odstavku 1 in 2 označenih zadev potreba občeovati z drugimi, nevojaškimi oblastvi v deželi, veljajo tudi za to občevanje določbe odstavka 1, ozir. 2. Za občevanje z oblastvi izven dežele in centralami ostanejo v veljavi dosedanje določbe.“ Ta naredba, s katero se ne provzročuje Nemcem prav nikaka krivica, je vzbudila v nemškem taboru grozno nejevoljo. — Poslanec Žičkar in tovariši so vprašali vlado kekdaj izda jednako naredbo za Slovence na Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem.

Vnanje države.

Dogodki na Kreti. Kako se godi v poslednjem času od vseh strani zatiranim kristijanom na Kreti, nam najbolj dokazuje nastopna brzozjavka, ki jo je poslal polkovnik Vassos kralju Juriju. Glasi se nastopno: „Alikianu, 31. marca. Vaše Veličanstvo! Nasproti svojim pismenim obljubam dovoljuje evropski admirali Turkom mesta Kandanos, da smejo oboroženi zapustiti mesto in zopet ropati in požigati pri krščanskih prebivalcih, mej tem ko začno takoj evropske ladije bombardirati na kristijane, ako se postavijo v bran svojim napadovalcem. Včeraj so zasedli oddelki raznih čet mesto Anembalo in preskrbeli z živežem Turke, ki so bili poskriti v raznih delih mesta. Da bi varali javno evropsko mnenje, so brzozjavili admirali svojim vladam, da počenjam grozovitosti in da sem zapovedal pobiti vse Turke, ki jih imam vjete v Malaksi. Da bi opravičili svoje vojaško postopanje v neutralnem pasu, poročajo, da nameravam nastopiti Kanejo, akoravno sem jim opetovano in najsvečaneje izjavil ravno nasprotno. Proti vsemu temu bodem danes vročil admiralom energičen ugovor. Vassos.“ — To pismo in pa poročilo „Agence Havas“, da je rusko, avstrijsko in angleško brodivje

streljajo s topovi na vstaše, ki so hoteli podreti v pristanišče Izzedin in vsled velike premoči deloma podlegli, deloma ubežali, nam dovolj jasno riše položaj zatiranih, kakor se vidi, od cele Evrope zavrzanih kristijanov. Ako prebiramo še ugovor krečanskega osrednjega odbora na vladarje združenih velevlastij, v katerem izražajo podpisani svoje veliko začudenje nad tem, da evropske čete, mesto da bi branile kristijane pred krvoločnimi Turčini, na prve streljajo in dajejo prednost največjim sovražnikom krščanstva, in konečno v ime Boga in človekoljubja prosijo pomoči v sedanjem žalostnem položaju, potem moramo pač reči, da razven manjših držav, ki pa ne morejo ničesar, krščanska Evropa ne zasluži več tega imena. In vkljub temu zahtevajo admirali novih močij, katere jim tudi dopošljejo vse ostale velevlasti, najbrže vsled tega, da bodo Turki poprej osvobojeni vseh krščanskih nasprotnikov. O krščanska ljubezen, o človekoljubje, kje si!

Z zaprtijo atenskega pristanišča, katero so sklenili poveljniki evropskih ladij, dosedaj še niso pričeli. Grki obhajali so pretekli dni obletnico osvobojenja Grške. Pri tej priliki se je grško ljudstvo izrazilo za boj. Vendar se je obnašalo še precej mirno, ter ni dalo, kakor so nekateri pričakovali, povoda k vojni. Grki kakor Turki še vedno zbirajo vojne moči ob državni meji. Kaj se izkuha v tej kuhinji, dosedaj še ni mogoče razsoditi. Gotovo je le, da hočejo evropski kuharji ukuhati gnjilega Turka, ter ga še kolikor mogoče dolgo ohraniti, gotovo ne v čast „krščanske“ Evrope.

Dopisi.

Sv. Lucija na Mostu. — „Diffugere nives. Iam redeunt gramina campis, arboribusque comae.“ = „Pa je razbežal se sneg. Spet vrača se travica polju, vračajo drevju lasje.“ Tako začenaš, stari Horacij, svojo pomladansko pesem. No, ko bi mene kedo vprašal, kekdaj je letos pri nas „razbežal se sneg“, kekdaj je zima minila, ne mogel bi povedati, ker prave zime letos tudi pri nas ni bilo, kakor je ni bilo drugod, zato pa tudi ozebkov nikjer ni bilo. Le nekateri „Primorskega Lista“ dopisniki so imeli menda hude ozebke ali kurja očesa na prvih treh prstih desne roke, da niso mogli pisati. Pa pomladansko *solnce* in poletno *solnce* bo i te ozeblino in izrastke raztajalo, in dopisi bodo zopet leteli od vseh štirih vetrov v toliki množini na mizo vredniška, da bomo čitali v listnici slav. vredništva stalno opomnjo: „Zavoljo pomanjkauja prostora odložili za — prihodnjič.“

V I. četertletju je „bela žena“ pri nas enajstkrat zvonko zamahnila s svojo koso, in moram reči, da je tudi vsaki krat dobro pogodila. Pobrala nam je nekaj blizu po 100 let starih oseb. Imamo jih pa še lepo številno takih starih živih; drugi pa smo, hvala Bogu, vsi mlajši. Pravim: hvala Bogu, — ker čim starejši je kedo, tim prej vmerje. Ali kaj pomaga, da smo še mladi in lepi, ker „nas smrti ne obvarje koža gladka“. In res, kakor nalašč, nam je smrt pokosila tudi mladenko v cvetoči dobi. V 40. urah smo jo gledali zdravo, bolno in mrtvo. Ob 5. zvečer jo je obiskal telesni zdravnik, ob 7. dušni zdravnik, ob 11. po noči vseh boleznih zdravnik, — „bela žena“. Nje pogreb zadnji dan pusta je posebno mladino vso potrl in globoko pretresel, da se ni nikomur ljubilo vganjati norčij pustnih, in če jih je kedo vender vganjal, jih je pač le prisiljeno. Vsem, tudi meni je šumelo po ušesih: „Memento mori“ ali po slovensko: „Dolgost življenja našega je kratka“.

Naj priobčim zdaj še brzozjavko, ki smo jo nekateri duhovni od tu skupno odposlali dne 25. marcija ob 8. zjutraj Prevzvišenemu gospodu škofu krškemu. Brzozjavka se glasi:

„V varstvu Marije Device, katero si Ti, Prevzvišeni, tolikokrat in v raznih jezicih, ustno in pismeno, poljudno in učeno, sijajno, navdušeno in pobožno proslavljal,

primi danes palico višega pastirstva, vladaj srečno, kraljuj dolgo — „intende, prospere, procede et regna“!

Kedor je poslušal pridige Dr. Mahniča v malem semenišči vsako leto vsak večer meseca maja in kedor je čital, kar je on pisal o Mariji Devici v „Rimskem Katoliku“ in v latinskem „Folium Periodicum“, tisti ve, da je vsaka beseda v brzojavki resnična in da ni nobena preveč.

Iz Kopra. Dasi je vže zadnja „Soča“ prinesla nekaj o razmerah, v katerih živé slovenski gojenci v Kopru, prosimo vendar da priobčite tudi v Vašem cenjenem listu, kaj mora vse trpeti slovenski dijaki v tem gnezdu. — Napadi na slov. gojence so sedaj na dnevnem redu. Od pričetka volitev pa, do sedaj, je stanje Slovanov v Kopru prav neznosno. Zdivjanost in sovraštvo laškega prebivalstva dosegla je slednje dni svoj vrhunec. Čujte, kaj se je (slednjič) dogodilo včeraj.

Ob 4. popoldne napadla je druhal slovske dijake pred vrati c. kr. učiteljšča, ko so ti prihajali iz šole. Stiri gojence so močno poškodovali. Priče bili so tudi gg. profesorji; to dogodilo se je vpricho g. ravnatelja. Kaj naj rečemo, ako slovenski gojenec ni življenja varen, še ko gre v šolo. Da se dijak ne sme ganiti iz sobe, ko pride iz šole, je ob sebi umevno. Da bi vbogi mladeniči vsaj toliko varni bili, da bi mogli v šolo, ali niti tega ne. Kakor čujem, danes nobeden dijak ni šel v šolo. Kako tudi, svojega življenja nobeden rad v nevarnost ne stavi!

Ali slovenski dijak tudi na svojem stanovanji ni varen. — Istega dne, ko so bili dijaki napadeni pred šolo, napadla je druhal gojence tudi v stanovanji. Druhal prišla je pred vrata in pričela razbijati in razgrajati. Bati se je bilo, da vlomijo v stanovanje. Ko so videli, da jih je premalo, šli so ter se čez nekaj časa vrnili s podvojenja močjo.

G, vrednik! V takem mestu se vzgojuje naša mladina! V mestu, kjer se ji izruje iz srca vsak blag čut. V takem mestu podivjati mora mladina, zato tu ni prostor, kjer naj se vzgojuje mladina in se ji blaži srce!

(Opomba vredništva). Vsi slovanski pripravniki, kakor smo izvedeli, so vže zapustili Koper ter se razšli v domovino. Glavar jim je na prošnjo jamčil varstvo, toda pol ure potem jih je druhal zopet napadla. Pač žalostne razmere.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — Nevarno je obolel preč. g. kanonik in profesor Jož. Smrekar. — V Mavčičah zahtevala je narasla Sava dve človeški žrtvi. — V Št. Jurja pod Kumom so obhajali sv. misijon. — V Gočah pri Vipavi je udarila strela ter ubila vola v hlevu. — V Šmartnem pri Litiji so obhajali slovesno tridnevno v čast presv. R. T. — Bivši zatiški samostan so od države kupili oo. cistercijenzi. — V Rovah zvrnil se je voz na 26 letnega Fr. Sevkota, ki je na mestu obležal mrtev. — Na Slivnici se je obesil neki fant. Še le čez teden dni našli so obešenca.

Na Štajerskem — Celjski Nemci začeli so prestopati k luteranski veri gotovo le, da bodo bolj nemški. — Mnogi celjski postopači so romali v luknjo, ker so napadli in psovali slovske kmete pri volitvi v 5. kurijo. — V Mariboru so pričeli sodarski pomočniki štrajk. — V Policah začelo je gorėti v viničariji Kremplovi. Dim je zadušil tri deklice. — Na Orihovi je umrl 34 letni Mat. Pirša vsled preobilo popitega žganja.

Na Koroškem. — V Celovcu se npravi telefonska zveza. — Na Koroškem sedaj nikjer ni živinske kuge. — V Volšberku je prišel na kolodvoru delavec B. Schaden med dva vozeva, ko so potiskavali vlak. Vozova sta ga stisnila tako, da je takoj obležal mrtev. — V Celovcu se je ustrelil vojak 17. pešpolka, V. Cerovšek, in korporal 4. dež. brambenega polka, L. Sokol.

— Misijon so imeli v Volšberku. — Velik požar je bil v Motnici. — V Plisberku je odstopil župan J. Herbst. Namesto njega so posadili na županski stol znanega nemškutarja gostilničarja Jožefa Metnica.

NOVICE.

Gorica.

Prevzvišeni knezo-nadžkof so nevarno oboleli. Priposočamo jih vsem v požobno molitev.

Nadvojvoda Ludvik Viktor je posetil Gorico 6. t. m. zvečer. Drugi dan je sprejemal gospode in gospe „rudečega križa“ ter obiskal vojaško bolnišnico in bogoslovnico.

Zaduja zaplemba. Zadnji „Primorski List“ je bil zaplenjen. Zato naj nam gg. naročniki oprostite, ako smo z listom nekoliko zakasneli.

Škof krški, mil. msgr. dr. Mahnič je izdal povodom svojega vmeščenja krasen pastirski list. Znani učenjak z njemu lastno spretnostjo in lahkobo premišljeno osvitljuje vzvišenost škofovskega dostojanstva, zadržanje vrnikov nasproti škofu in pobija drznost katoličanov, ki sedajo na sodnijski stol zoper više Pastirje in koncem prelepo razjasnuje narodno vprašanje v luči sv. vere. O priliki kaj več.

Častnim občanom je imenovala občina sv. Križ na Vipavskem državna poslanca dr. Gregorčiča in Alfreda grofa Coroninija.

Profesorski izpit. Dne 6. t. m. je polagal profesorski izpit iz svetopisemskih ved N. Z. preč. g. dr. Jožef Pavlica.

C. kr. namestnik Rinaldini je bil pretekli teden v Gorici.

Umrl je preč. g. Anton Gregorčič kurat v Št. Ferjanu dne 7. t. m. zvečer. Svetila mu večna luč!

Slovska krščanska narodna zveza. Jugoslovanski klub v državnem zboru na Dunaju se sicer ni ustanovil, pač pa se je ustanovila slovska krščanska narodna zveza, ki šteje 35 članov, med njimi je vseh 16 slovskih in 11 hrvaških državnih poslancev, 7 Rusinov in eden Čeh. Danes teden je bilo izvoljeno do jeseni začasno predsedstvo. Izvoljeni so trije predsedniki: Dalmatinec dr. Bulat, Rusin Barvinski, Slovec dr. Šušteršič, ki se bodo po dogovoru vsak mesec menjavali v predsedništvu. V parlamentarno komisijo pa so bili izvoljeni dr. Laginja, dr. Ferjančič, dr. Lav. Gregorec in Biankini.

Program zvezi slov: V tej zvezi zjedinjeni državni poslanci se pod imenom „Slovska krščanska narodna zveza“ samostojna zbornična skupina in se zavežejo, da se bodo držali sledečega programa: Slovska krščanska narodna zveza se bo potegovala za to, da se izobrazijo javno življenje v verskem, kulturnem, socialnem in gospodarskem oziru na pozitivno krščanskem temelju; da se bo z vso odločnostjo bojevala za brezpogojno ravnopravnost vseh narodov, zlasti za narodne koristi in pravice vseh slovanskih narodov na temelju narodnega prava in krščanske pravičnosti, kakor tudi za popolno slobodo cerkve.

Poglavitna naloga zvezi bo, potezati se v smislu krščansko-socialne reforme za kulturno in materijalno izboljšanje ljudstva, pred vsem eminentno delavskih stanov: kmečkega, obrtnega in delavskega na podlagi združne organizacije in avtonomije stanov. Zveza uvažuje državno-pravne programe onih svojih članov, ki sedanje uravnave države z ozirom na svoj zgodovinski razvoj ne smatrajo definitivno, ter jemlje na znanje dotični zbornici dne 30. marcija 1897. oddana državno-pravna zavarovanja glede češkega in hrvaškega državnega prava.

Zveza hoče gojiti prijateljsko sodelovanje s katoliško ljudsko stranko in slovskima kluboma Čehov in Poljakov; nasprotovati liberalnim in nacionalnim Nemcem gledé predsedstva in večine — O važnosti te zveze spregovorimo prihodnjič.

Slovsenci le „Svoji k svojim“. Vstrajajte pri narodnem delu, ter ostanite zvesti temu geslu. Slovski denar naj se steka v slovske blagajne. Ker nam je za deže-

le došlo več vprašanj glede slovskih trgovcev, izjavljamo, da pojedemo rade volje vsakemu na roke, ter smo pripravljeni dati vsa potrebna pojasnila.

Pozor Slovsenci! Držite se odločno narodnega gesla: „Svoji k svojim“. V Gorici imamo vže toliko slovskih trgovcev, obrtnikov, zdravnikov, odvetnikov i. t. d., da morejo ustreči vsem zahtevam občinstva. Vsi razumniki naj ljudstvo poučite ter mu prigovarjajo, da ne kupuje več pri nasprotnikih.

V Gorici so tri trgovine z vinom na debelo (vinarsko društvo, Dekleva in Pečenko), kupujmo vino le pri njih. Opustite tedaj Bollašje, Brasse in druge naše nasprotnike.

Zalogo jestvin (kave sladkorja riža itd.) imajo Kuštrin v Gosposki ulici in Peter Drašček za stolno cerkvijo. Ti pomnože tudi svoje zaloge, ter bodo prodajali tudi na debelo, ako se jih oprimejo odjemniki z dežele. Zalogo moke imajo trgovci Iv. Kaučič, Drašček na Kornu ter Kuštrin.

Priporočamo slovsko trgovino papirja in šolskih potrebščin gospoda Likarja Nagrobne vence in suhe cvetlice za cerkveno rabo prodaja g. Ed. Pavlin v Nunske ulici. Ob veselih in žalostnih prilikah kupujte le pri njem kot poštenem Slovsencu.

Slovski fotografični zavod g. Jerkiča istotako priporočamo.

Čč. duhovščino opozarjamo na svečarno g. Jer. Kopača na Solkanski cesti. Bader je volil proti Slovsencem. To naj si zapomni vsakdo.

V Gorici pa je tudi obilo slovskih krojačev, čevljarjev, in drugih obrtnikov, le malo truda dobre volje treba — pa vse pojde.

V kratkem se otvori v Gorici tudi slovska zaloga hišne oprave in mizarskih izdelkov. Tudi hišne oprave ne bode več treba kupovati pri nasprotnikih.

G. Koren ima v Gosposki ulici trgovino s steklenino; Krčmarji kupujte le pri njem!

V celem Raštelu se je pokazal prijazen Slovsencem edino le g. Mose. Zato Slovsenci kupujte le pri njem za obleko potrebno blago, drugih prodajalnic pa se izogibajte.

Držimo se trdno gesla „Svoji k svojim!“ Slovsencem, sosebno potnikom, priporočamo, da odsedajo v „Grand Hôtel Suda“, ako kedaj pridejo v Gorico. Lahki in židje se izogibajo njegovega hotela, zato zahajajte Slovsenci k njemu!

Trgovcem pa priporočamo, da si omislijo napise, da jih vsakdo lahko najde.

Izjava. Andrej Povšič iz Ravnice je izročil pooblastilo za volitev v skupini veleposestnikov meni; torej ni ves, kar se o njem pripoveduje, da bi bil prodal svoj glas nasprotnikom.

Dunaj, 6. aprila 1897.

Dr. A. Gregorčič.

Imenovanje. Pravosodni minister je imenoval prislušnika, g. M. Fabijana pristavom pri okrajnem sodišču v Aidovščini.

„Alojzijišče“ in „Andrejišče“ so glavni dediči imetja pokojnega prečst. šterjanskega kurata seveda po odbitih raznih volilih in drugih troških. Plačal mu obilo pravični Bog! Posnemanja vreden vzgled.

No vender. „Eco del Litorale“ je dne 31. marca priznala, da so tudi Lahki krivi razdraženja goriških in okoličanskih Slovsencev, da jim Lahki trdovratno odrekajo pravice zagotovljene po zakonih itd. Dobro! To si dobro zapomnimo.

Dunajska vladna „Reichswehr“ je vže drugič po zasluženju okrcala primorsko vlado. Italijanski klub je oporekal pri Badeniju. Ministerski predsednik je obljubil v bodoče preprečiti „podobne napade“. Tako poroča „Corriere“. Kdo ugane, ali so bili tudi duhovniki, ki sede v klubu uverjeni o „krivičnih“ napadih dunajske „Reichswehr“?

„Svojim k svojim“ se dejstvuje v Gorici skoro korenito. Pripovedujejo nam da marsikdo v Gorici drži po zadnjih vo-

litvah skoraj brezposelno križem roke, ker Slovenci nočejo več odjemati pri svojih „prijateljih“. Po grehu pokora, le žal, da se morajo pokoriti tudi nedolžni.

Trgovsko-obrtno društvo snuje se za celo deželo s sedežem v Gorici. Z veseljem pozdravljamo prvi korak, s katerim se začne gospodarsko združenje goriških Slovencev v trgovskem oziru. Vstrajati treba!

„Obrekujte, obrekujte, nekaj obvisi.“ To geslo imajo Slovenci, piše resnicoljubni „Corriere di Gorizia“, o čegar „resnicoljubju“ pričajo vsa poročila o Slovenceh v njem. Ima svoje, vsem znane, namene.

„Corriere di Gorizia“ obira prav „po krščansko“ preč. gg. župnika in duhovnega pomočnika biljanskega. Ose gotovo ne silijo v kio!

„Sentinella“ in „Corriere“ na vso moč delujeta, da bi Lahi ne odjemali več pri Slovenceh. Nam se zdi in gotovo je res, da ako Slovenci do skrajnosti izvajajo geslo: svoji k svojim, kakor je izvajajo v Lahi, bo le Lahom slaba pela, ker so v manjšini. Torej le ne preošabno.

Osmesili so se! Kdo? Italijanski poslanci pri grofu Badeniju. Zahtevali so od Badenija naj on skrbi, da prestanejo napadi na Italijane v Reichswehr. Grozili so tudi, da hočejo pretrgati svoje dobre odnose do vlade, da prenehajo delovati v smislu avstrijske državne misli. I kedaj so jo pa še gojili?! No mogočni so zares! Če ni Badeni samega strahu pred njimi odstopil.

Žalibog res je. Izpod Kolka nekdo piše „Slovenca“: Tu in nam se čuje, da se po tihem nekaj snuje zoper klerikalno povenjenj, ki je poplavila tudi našo Goriško. Ta protikrščanski duh, ki se zlasti mej učiteljstvom razširja in po njem mej ljudstvo, a zdaj še tajno, diši precej po socialni demokraciji. Čudno se nam zdi, da se dajejo gg. učitelji, ki se toli ponašajo s svojo razsodnostjo in prosvitljenostjo, tako lahko zvoditi kričaškimi agitatorjem židovske demokracije. (Svoj gnjev proti krščanstvu izlivajo v strastnih dopisih v „Delavcu“, ki prihajajo iz treh „nedelavskih“ in neobrtniških rok). To veliko nevarnost, ki preti našemu ljudstvu, bi se dalo najlažje odvrniti s poučnimi govori in kršč.-socialnimi društvi. Zlasti za naš okraj (ajdovski), kjer imamo toliko delavcev, je tako društvo neobhodno potrebno. Kdor ima količkaj ljubezni do ljudstva, delaj z vsemi močmi na to, da se društvo prej ko prej ustanovi, sicer se vtegne pripetiti, da nas nasprotniki prehitijo. Čujmo, da si ne vzredimo gada v svojem lastnem osrčju!

Visokost Triglava. Po najnovejših vojaško-zemljepisnih meritvah iznaša absolutna visokost Triglava 2865 metrov.

V Nabrežini snujejo zadrugo krečmarjev, kateri glavni namen bode, pokupiti v prvi vrsti domače vino od domačih kmetov in tako podpirati domačine. Ta namen je hvalevreden.

V Nabrežini je omamila strela 31. marca tri kamnoseke, jednega je ubila.

Nesreča. V soboto popoldne peljal je voznik Duša iz Mirna opeko iz Bilj. Pod vasjo se zurobiti dve kolesi, opeka pa se vsa zvali na njegovega petletnega sina, kateri je sedel na vozu. Otroka so izvlekli mrtvega izpod opeke. —

V Dornbergu imajo do jutri sv. misijon; vodita ga č. gg. misijonarja Doljak in Vrhovec.

V Rubijah pri Gorici ima baron Bianchi lep grad. Dne 27. marcija preteklo je 25 let, odkar se je g. L. bar. Bianchi tamkaj naselil. Povodom tega dogodka preseletili so Rubinci svojega plemenitega gospoda z bakljad. G. baron obdaroval je vsakega občana pri njem služečega s toliko goldinarji kolikor let pri njem službuje. Skrb g. barona za rubinsko vas zasluži občno pohvalo. —

Plesi prepovedani. Nawestniški odlok prepoveduje goriškemu glavarstvu dovoljevati letos plese. Vrlo dobro.

Trst-Istra.

Policija v tržaški okolici. C. kr. redarstveno ravnateljstvo v Trstu je razširilo svoj delokrog po vsi tržaški okolici. V spodnji okolici bode vršila varnostno službo policija, v gornji pa c. kr. orožniki. Prav tako!

Kaj čemo še hujšega. Oziroma na volitev Nabergojevo piše „Piccolo“, da je vsaka razsodba oblastnij brez praktične vrednosti, ker jej Lahi nikdar ne pritrdi. „Indipendente“ pa pozivlja mestni svet naj rabi telesno nasilje, ako pride Nabergoj v mestno zbornico. Kaj tem ljudem vse ni dovoljeno?

Posojilnica v Voloskem. Registrovana zadruga z omejenim poroštvom je potijena ter prične v kratkem delovati.

Pazite na otroke. Delavčeva žena A. Kokoravec v Trstu, pustila je dveletno hčerko samo igrati na oknu. Otrok zgubi ravnovesje ter pade iz 3. nadstropja na tlak. Pazite na otroke.

Ustreljen po naključju. V neki tržaški gostilni začel je neznan človek razsajati. Krečmar je hotel prestrašiti razgrajca ter vzel revolver iz miznice. Po nesreči pa se je revolver izprožil in nekdo izmed gledalcev je omahnil in padel, ranjenca so prenesli v bolnišnico.

Izgon slov. delavcev iz mestne plinarne v Trstu. Direkcija linarne se je zaprisegla da v teku enega leta odpusti vse slovenske delavce ter je nadomesti z Italijani od onkraj luže. Odpustili so vže brez več vzroka delavcev, ki so celo vrsto let zvesto služili plinarni. Značilno za primorske razmere.

Prva zdravnica. Na dunajskem vseučilišču je zvršila baroninja Gabriijela Posaner pl. Ehrenthal vse zdravniške izpite in dobila doktorski naslov.

Amerikansko. V Bostonu so pred kratkim premaknili tovarno, ko je bilo v njej že vse v najlepšem tiru. Ta tovarna težala je namreč ravno na železnični prog, katero so hoteli tam izpeljati. Da bi se bili s progo inženirji ognili tovarne, to jim je bilo preveč, ampak raje so premaknili celo tovarno, ki pokriva prostor 11.500 kvadratnih čevljev in je sezidana iz opeke v tri nadstropja. Premakniti so morali tovarno na jedno stran za 300, na drugo za 50 čevljev, da so napravili prostor za železnično prog. Tovarno so trdno po čez in po dolgem zvezali z železnimi vezmi, vsa okna in šipovnike podprli, potem pa jo vzdignili s pomočjo skripecov od temelja ter jo premaknili. V tovarni med premikanjem niso nehali delati. Zvršilo se je vse tako varno, da niti jedna šipa ni počila. Kdor more verjeti, naj verjame, kdor noče, naj pa pusti.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.

Lastnik: Konzorcij „Primorskega Lista“.

(Načelnik J. Golob v Podgori.)

Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 20. aprila.

Cerkvene glasbe!

Toplo moramo priporočati Preč. duhovščini in slav. občinstvu najnoveje skladbe „Pomladni sen“ gosp. Ign. Hladnika.

Ta skladba obsega, Hrepenenje po pomladi (J. Stritar) Dvospev za sopran s spremljavo glasovirja. Op. 30.

V mraku (J. Kostanjevec) Dvospev za sopran in bariton s spremljavo glasovirja. Op. 31.

Pri oknu, dvospev za sopran in tenor s spremljavo glasovirja Op. 32.

Cena gld. 1. — vsi trije zvezki 1 fl. 50. kr. je primeroma izvrstno vglasbenim in obširnimi skladbami jako majhna in uverjeni smo, da se jih bode sl. občinstvo mnogobrojno naročilo.

Naročbe sprejema

Ign. Hladnik
skladatelj
Novomeste (Dolenjsko).

TEODOR SLABANJA

srebrar v GORICI ulica Morelli št. 17.

Priporoča se prečastiti duhovščini za izgotavljenje cerkvenih posod in orodja po najnovejših uzorcih in najnižji ceni, kot: monstranc, kelihov, svečnikov, itd. itd. Stare reči popravim ter jih v ognju posrebrim in pozlatim. Da si zamorejo tudi menj premožne cerkve omisliti razne cerkvene stvari, se po želji preč. p. n. gospodov naročnikov stavijo prav ugodni plačilni pogoji.

Strelovođe iz bakra v ognju pozlačene najboljše iznajdbe kakor tudi vsak ovrstno enako popravo in pozlačenje priporočam po najnižjih cenah.

Pošilja vsako blago dobro spravljeno in poštnine prosto.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji kreči pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne. 30—6

Franc Jusina

črevljar v via Municipio št. 3 priporoča gospodom in gospem v svoji lastni delavnici iz najboljšega blaga izdelane čevlje, po najnižjih cenah.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kavo: Santos, Sandomingo, Java, bejlon Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, instersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Miljsveče prve in druge vrste namreč po 1/2 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena šipmerna. — Postrežba točna.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z 1000 kronami.

V Trstu ima zastop in zalogo mojih sveč g. Iv. Lavrencich trgovec s cerkvenim orodjem in parametri, Piazza Piccola za palačo municipija v Trstu.

Ima v zalogi tudi sveče za pogrebe.

Prvi fotografični zavod

Antona Jerkiča

v Gorici

poleg škofije prevzame vsa v fotografično stroko spadajoča dela.

Neprekosljivo dela jamči.

Cene poštene.

Sv. Podobe.

V par dneh popolnim svojo zalogo z nad 20. vrstami podob za prvo sv. obhajilo in spoved. Kmalu dobim iz raznih izdelovalnic tudi mnogo drugih podob. — Priporočam se torej prečastitim gospodom duhovnikom najuljudneje, naj mi blagovolijo nakanjati naročila podob, da bom imel dovolj prometa za večjo zalogo.

Odličnim spoštovanjem

udani
G. Likar

V Gorici, 31 marca 1897.